שיעור אנלוגיות

מבוא

מומלץ להקדיש זמן לקריאת שיעור זה והדגשים בו טרם תרגול המקבצים, גם אם קראתם בעבר שיעור אנלוגיות. סביר כי תתקלו בדגשים חדשים או לפחות תראו דברים מזווית אחרת באופן שיסייע להצלחתכם בנושא זה.

בכל פרק מילולי ישנן 6 שאלות מסוג אנלוגיות.
יש להקדיש לא יותר מ- 30 שניות לכל שאלה, ובסך הכל לא יותר מ- 3 דקות לכל שש האנלוגיות.

בכל שאלת אנלוגיות יש זוג מילים מודגשות. יש למצוא את היחס בין המשמעויות של שתי המילים הנתונות, ולבחור מתוך התשובות המוצעות את זוג המילים שהיחס ביניהן הוא הדומה ביותר ליחס שמצאנו. שימו לב: יש חשיבות לסדר המילים בזוג (כלומר איזו מילה מופיעה ראשונה ואיזו מילה מופיעה שניה).

דרך הפתרון

שלב א' - הבנת משמעות המילים (או הביטויים) המופיעים בשאלה -
חשוב לוודא כי הבנו באופן מלא את משמעות המילים. כשליש משאלות האנלוגיות משלבות גם מילים במשלב גבוה, כלומר מילים שנדרש אוצר מילים רחב כדי להכירן. מומלץ להרחיב את אוצר המילים על ידי תרגול בתוכנת המילים שבאתר, למידת המילים מהמילונים בספרים ועל ידי קריאה.

שלב ב' - ניסוח הקשר בין המילים בזוג -
יש להגדיר במפורש את היחס בין המילים באמצעות בניית משפט המסביר את הקשר ביניהן. היחס צריך להיות מילולי-מילוני, ולא יחס אסוציאטיבי. לדוגמא, לצמד "מטרייה: גשם" נוכל להצמיד את המשפט "מטרייה היא אמצעי המגן מפני הגשם". חשוב לשים לב ולשמור על הטית המילים המקורית. אין להגדיר יחס בהטית מילים שונה מזו המופיעה בשאלה או בתשובות, הדבר עלול להוביל לבחירת תשובה שאינה נכונה.

שלב ג' - בחירת התשובה המתאימה ביותר -

כעת "נציב" כל אחת מהתשובות במשפט שניסחנו ונראה האם התשובה מקיימת את אותו יחס. חשוב לבדוק את כל התשובות, גם אם בשלב מסויים נדמה לנו שמצאנו את התשובה הנכונה. זאת מכיוון שאם ניסחנו משפט קשר כללי מידי, ייתכן שיש שתי תשובות או יותר שיתאימו לו.

לדוגמא, אם בשאלה נתון הזוג "טבעת : אצבע", נוכל לנסח כמשפט קשר "טבעת היא פריט ששמים על האצבע". קשר כזה יכול להתאים לתשובה כגון "כפפה : כף יד", משום שכפפה היא פריט ששמים על כף היד. אולם, אם בין התשובות מופיע גם הצמד "שרשרת : צוואר", זו תהיה התשובה הנכונה, משום שהקשר המדוייק הוא "טבעת היא תכשיט שעונדים על האצבע", כפי ש"שרשרת היא תכשיט שעונדים על הצוואר".

זכרו, בכל שאלה תהיה תשובה אחת שתהיה נכונה במובהק יותר מהאחרות.

דגש: אם ניסחנו משפט קשר שמתאים לשתי תשובות או יותר, ננסח מחדש את הקשר כך שיהיה מדוייק יותר.

דגש: אם ניסחנו משפט קשר שאינו מתאים לאף אחת מהתשובות, ננסח את הקשר מחדש באופן כוללני יותר.

<u>דגשים נוספים</u>

השאלות הן בדרגת קושי הולכת ועולה : שתיים פשוטות יחסית, שתיים בינוניות ברמת הקושי ושתיים קשות. אם במבחן עצמו עבר הזמן שהקצבתם לעצמכם לפתרון המקבץ, רצוי לנחש את השאלה האחרונה ולעבור לשאלה הראשונה בנושא הבא. זכרו, רמת הקושי הינה אובייקטיבית אמנם, אך ברור כי בפועל כל אחד יחוש רמת קושי אחרת, קלה או קשה יותר.

מטרת המרכז הארצי אינה להכשיל אלא למיין. כאשר מילה מסוימת יכולה להיקרא במספר דרכים, ואופן הקריאה משנה את משמעותה (ניקוד שונה), המילה תופיע עם ניקוד שיצביע במדויק על אופן קריאתה. שימו לב, לא יהיה ניקוד במקום שבו אין זה הכרחי.

שימו לב למספר נקודות שחשוב לא להתבלבל בהן:

- יש חשיבות לסדר המילים בזוג. אם הגדרת את היחס עבור הזוג שבשאלה משמאל לימין, כך עליך לעבוד גם עם התשובות, ולהיפך. ייתכנו מסיחי היפוך סדר.
- <u>אין</u> לבחור תשובה על סמך דימיון צורני, צלילי או תוכני לזוג המילים הנתונות בזוג.
- לעיתים יופיע בתשובות יחס הפוך ליחס המופיע בשאלה. כמובן שאין זו התשובה הנכונה, אך לעיתים קל להתבלבל ולטעות, לכן חשוב לשים לב לכך.

שאלה לדוגמא

בנאי : לגור

(1) חשמלאי : להדליק
(2) מהנדס : לתכנן
(3) סנדלר : לנעול
(4) חוקר : תעלומה

פתרון
היחס בין המילים המודגשות: **לגור** זה להשתמש בתוצר עבודתו של ה**בנאי**. בתשובה (3) יש את אותו היחס: **לנעול** זה להשתמש בתוצר עבודתו של ה**סנדלר**. תשובות אחרות אינן מתאימות: חשמלאי אינו מייצר דבר, עבודתו של המהנדס היא לתכנן, חוקר הוא מי שמנסה לפתור תעלומה.
התשובה הנכונה היא (3).

שאלה לדוגמא

בריח : נעילה

(1) בעיטה : פריצה
(2) חולצה : לבישה
(3) גלגל : נהיגה
(4) כוס : שתייה

פתרון
היחס בין המילים המודגשות: **נעילה** היא פעולה המתבצעת בעזרת **בריח** (מנעול). בתשובה (4) מופיע אותו יחס: **שתייה** היא פעולה המתבצעת בעזרת **כוס**. יתר התשובות אינן מתאימות: פריצה אינה מתבצעת בעזרת בעיטה (בעיטה אינה חפץ), לבישה אינה מתבצעת בעזרת חולצה, נהיגה אינה מתבצעת בעזרת גלגל.
התשובה הנכונה היא (4).

<u>שאלה לדוגמא</u>

שטיפה : ניקוי

(1) סינון : מיון
(2) הרכבה : פירוק
(3) ירידה : נמוך
(4) מנוחה : שינה

<u>פתרון</u>
היחס בין המילים המודגשות : **שטיפה** מתבצעת לשם **ניקוי**, במילים אחרות, המטרה של פעולת ה**שטיפה** היא לבצע **ניקוי**. בתשובה (1) מופיע אותו היחס : סינון מתבצע לשם מיון. יתר התשובות אינן מתאימות : הרכבה אינה מתבצעת לשם פירוק (פירוק אינו מטרת ההרכבה), ירידה אינה מתבצעת לשם נמוך, ובתשובה (4) סדר המילים הפוך, כך שגם אם שינה מתבצעת לשם מנוחה, הסדר הפוך מזה שבשאלה עצמה.
התשובה הנכונה היא (1).

<u>אנלוגיות עם פעלים</u>
כמחצית מהשאלות עוסקות בפעלים ובפעולות, במגוון בניינים והטיות. לפיכך, אם זיהיתם פועל או פעולה בשאלה, חשוב לוודא שהבנתם את הדגשים הבאים :

- מה משמעות הפעולה המתבצעת
- מה מטרת הפעולה המתבצעת
- מי מבצע את הפעולה (האם הפועל פעיל - אקטיבי, או סביל - פאסיבי)
- על מי מבוצעת הפעולה (האם מי שמבצע את הפעולה עושה אותה על עצמו או על מישהו אחר)
- מה תוצאת הפעולה
- מתי בוצעה הפעולה ומתי תתבצע תוצאתה

שאלה לדוגמא

לתקוף : לשסות

(1) לזרוק : להשליך
(2) לשתוק : להסות
(3) לשבח : להתפאר
(4) לשקר : לרמות

פתרון
היחס בין המילים המודגשות : **לשסות** זה לגרום למישהו אחר **לתקוף**. בתשובה (2) מופיע אותו יחס : **להסות** זה לגרום למישהו אחר **לשתוק**. יתר התשובות אינן מתאימות : להשליך ולזרוק הינן מילים דומות במשמעותן, להתפאר זה לשבח את עצמך, לשקר ולרמות הן מילים דומות במשמעותן, ואין מדובר בפעולה הגורמת לאחר לעשות פעולה.
התשובה הנכונה היא (2).

שאלה לדוגמא

להתמרח : למרוח

(1) להתנצל : לנצל
(2) להשבית : לשבות
(3) להתלבש : ללבוש
(4) להתרחץ : לרחוץ

פתרון
היחס בין המילים המודגשות : **להתמרח** זה **למרוח** את עצמך. בתשובה (4) מופיע אותו יחס : **להתרחץ** זה **לרחוץ** את עצמך. יתר התשובות אינן מתאימות : להתנצל אין פירושו לנצל את עצמך, להשבית פירושו לגרום למישהו או למשהו לשבות, ולא לשבות את עצמך, ולהתלבש זה לא ללבוש את עצמך.
התשובה הנכונה היא (4).

שאלה לדוגמא

שָׁבַר : שָׁלֵם

(1) שכח : זיכרון
(2) קרע : מאוחה
(3) הסתיר : גלוי
(4) שפט : זכאי

פתרון

היחס בין המילים המודגשות : **שבר** משמעותו גרם למשהו לא להיות **שלם**. **הסתיר** משמעותו גרם למשהו לא להיות **גלוי**. יתר התשובות אינן מתאימות : שכח אינו מי שגרם למשהו לא להיות זיכרון. קרע אינו מי שגרם למשהו לא להיות מאוחה, משום שמאוחה פירושו מחובר, שחלקיו הוצמדו זה לזה, ופעולת הקריעה יכולה להתבצע גם על משהו שלא היה מאוחה במצב ההתחלתי שלו. שפט אין משמעו גרם למישהו לא להיות זכאי (באותה מידה שופט יכול לקבוע שאדם כן זכאי).

התשובה הנכונה היא (3).

קשרים עקיפים

לעיתים הקשר בין שתי המילים בזוג לא יהיה ישיר ועל מנת לנסח אותו נידרש ל"מתווך", מילה נוספת שתסייע ליצור את הקישור. שאלות אלה מעט יותר קשות אבל גם נדירות יחסית.

שאלה לדוגמא

כורם : יין

(1) שוטר : קנס
(2) כוורן : דבש
(3) נפח : ברזל
(4) מלחין : מנגינה

פתרון

היחס בין המילים המודגשות : **כורם** הוא בעל כרם, כלומר מגדל ענבים, ומהענבים מייצרים **יין**. בתשובה (2) מופיע אותו יחס : **כוורן** הוא מי שמגדל דבורים, והדבורים מייצרות **דבש**. יתר התשובות אינן מתאימות : שוטר יכול לתת קנסות, נפח הוא מי שמעבד כלי ברזל, ומלחין יוצר מנגינה.

התשובה הנכונה היא (2).

סיכום

לפי המרכז הארצי, "שאלות אלו בודקות את היכולת להגדיר במדויק קשר או יחס בין שתי מילים, ואת היכולת להבחין בדמיון בין שני יחסים".

החלק הקריטי בפתרון אנלוגיות הוא הגדרה מדוייקת של היחס. נסו להגדיר יחס מדוייק ככל הניתן, יחסים בלתי מדוייקים יובילו לבחירת תשובה שגויה. אם מצאתם את היחס הנכון והמדוייק ביותר, תוכלו לפתור את השאלה במהירות רבה.

שימו לב, ראשית יש להגדיר את היחס, ורק לאחר מכן להשוותו לתשובות.

שמרו על הטיית המילים המקורית! אין לבנות יחס שלא לפי ההטייה המקורית.

כאשר מופיעות פעולות באנלוגיות, שאלו את עצמכם מי מבצע את הפעולה, על מי מתבצעת הפעולה, למה גורמת הפעולה וכדומה. הדבר יעזור בהגדרה מדויקת של היחס ובמציאת התשובה הנכונה. במידה ולא הצלחתם להגדיר יחס בין המילים, נסו להגדיר את היחס שבתשובות השונות, ולהשוותו לשאלה עצמה. הדבר אורך זמן רב יותר, אך עשוי לעזור.

אין להתעכב מעבר לחצי דקה עבור כל שאלה. זכרו כי מומלץ להקדיש 3 דקות בלבד לחלק זה, ולאחר מכן לעבור לחלק הבא במבחן תוך שאתם מנחשים את השאלה (או השאלות) אותה לא הספקתם לפתור.